

Veszélyeztetett magyar könyvek, avagy a nyugati magyar diaszpórában élők hagyatékainak (lehetséges) sorsáról

A nyugati diaszpórákban és a Kárpát-medencében élő magyarokat összekötő kapocs, a magyar nyelv és az azt hordozó könyvek sorsának rendezése kiemelt nemzetpolitikai feladat. Ugyanakkor ami az egyik helyen már teher, a másik helyen még komoly hiány, illetve – mint látni fogjuk – lehetőség.

„Az eredeti elképzelés szerint, amelyet a Kárpát-medencén kívül élő, magyar nyelvű könyvtárral rendelkező értelmiség fogalmazott meg, meg kell akadályozni, hogy a magyar könyvek a magyarul még olvasó generáció halála után zúzdába kerüljenek, a könyvek jussanak el oda, ahol használni tudják/fogják őket, vagyis a Kárpát-medence iskoláiba, könyvtáraiba.”

(Rodostó-program).

A Kárpát-medencei magyar könyvtárosok csongrádi találkozója (2013. május 26–27.) és a Magyar Könyvtárosok VII. Világtalálkozója (2013. május 28–29.) után szükségesnek tartom e nem újkeletű kérdéskör újabb áttekintését. Ezért gyűjtöttem össze azokat a dokumentumokat, amelyeknek tükrében áttekinthető egy „segélykiáltásként” érkezett levél nemzeti programmá fejlődése.

Így kezdődött

A Kárpátaljai Magyar Iskolai Könyvtárakért Alapítvány (KAMIKA) képviselőjeként és mint a már csaknem egy évtizede a határon túli magyar könyvtárosokat és könyvtárakat segítő egyik megyei könyvtár képviselőjeként vettem részt 2008-ban a Kárpát-medencei magyar könyvtárosok találkozóján Csongrádon. Itt ismerkedtem meg Bálint-Pataki Józseffel, aki akkor az Országos Széchényi Könyvtárban a határon túli magyar könyvtárak és könyvtárosok ügyeinek referense volt. Tőle értesültem arról a „segélykiáltásról”, amely a „fölslegessé vált örökségek” megőrzése érdekében érkezett a konferenciát megelőző hónapban. Oplatka Gábor, Svájcban élő magyar tudós fogalmazta meg feljegyzésében azokat a lehetőségeket, amelyek ennek a felbecsülhetetlen értékű könyvállománynak a megőrzéséhez szükségesek, a hasznosításukhoz elengedhetetlenek, de azokat a tényeket is, amelyekben támogatásra van szükségük.

2008. június 12.

Dr. Vraukóné Lukács Ilona
kuratóriumi titkár részére
Kárpátaljai Magyar Iskolai Könyvtárakért Alapítvány

Igen Tisztelt Kedves Kolleganó!

Múlthavi csongrádi beszélgetésünkre hivatkozva keresem Önt (...)
Minden bizonnyal emlékszik arra, hogy a nyugati magyar emigráció egyik jeles, Svájcban élő képviselője, Oplatka Gábor akadémikus könyvfelajánlása kapcsán váltottunk szót, aki messzemenően egyetértene azzal, hogy a könyvadományok Kárpátaljára és Vajdaságba kerülhessenek. (A professzor úr levelét – szíves tájékoztatására – mellékelem.)

Nagyon sajnáltam, hogy objektív okok miatt a kárpátaljai könyvtárosok nem lehetnek jelen a csongrádi találkozón és ott csak a vajdaságiak figyelmét tudtam felhívni erre az egyedülállóknak tűnő lehetőségre. Értesüléseim szerint a Miniszterelnöki Hivatal Nemzetpolitikai Ügyek Főosztálya illetékeseinek nemcsak tudomása van a felajánlásról, hanem konkrét segítséget is kívánnak nyújtani annak érdekében, hogy a könyvadományok **el is juthassanak** Kárpátalja és Vajdaság köz-, illetve iskolai könyvtáraiba.

Természetesen a lehetséges támogatás csak akkor képzelhető el, ha az érintettek egyrészt értesülnek az Oplatka úr által tett – és minden bizonnyal követőkre találó – felajánlásról, másrészt pedig Kárpátaljáról – konkrétumokat tartalmazó – megkeresés is érkezik a Miniszterelnöki Hivatal Nemzetpolitikai Ügyek Főosztályához. (...) Köszönöm igen tartalmas beszélgetésünket, melynek folytatását remélni merem, jó szívvel bízom abban, hogy ezek az információk a kolleganó révén eljutnak Técsőre, Viskre, Nagydobronyba, meg ahova szükséges és a kárpátaljai könyvtárosok **lépni is** fognak. Az esetleges kérdésekre minden bizonnyal válaszolni tud az a Meh munkatárs (...), aki ismeri a felajánlás hátterét és az eddig történetekre is rálátása van.

Abban a reményben, hogy Ön közreműködésével Kárpátaljáról mihamarabb kezdeményezni fognak Budapest felé,
tisztellel köszönti: Bálint-Pataki József

A mellékelt levél

Zürich, 2008. április 20.

Oplatka Gábor

Veszélyeztetett magyar könyvek.
(Feljegyzés pro memoria)

A nyugati országokban nagyobb mennyiségű értékes magyar könyvek vannak a megsemmisítés veszélyének kitéve!

Az elmúlt évtizedekben a nyugaton élő magyaroknak az otthoni családtagok és barátok előszeretettel ajándékoztak könyveket. Többnyire művészeti, földrajzi és történelmi témájú, szép kiállítású műveket, albumokat. Ezeket egyrészt min-

denkor lehetett postán küldeni, és amikor utazni lehetett, egyszerű volt vinni. Másrészt az ajándékozók biztosak lehettek benne, hogy a megajándékozottak a könyveket szívesen fogadják. (Ehhez jönnek még az általunk otthon szép számmal vett és kihozott könyvek.)

A megajándékozottak generációja kihalófélben van. Gyerekeik, még ha beszélnek is, de csak ritka esetben tudnak és szeretnek magyarul olvasni. A magyar könyvekkel mit kezdeni nem tudnak. Helyük a tárolásukra nincsen. Az itteni antikváriumba nem veszik őket át. Tehát egy ideig állnak valahol ládákból a pincékben (ahol megdohosodnak), majd a szeméttégetőbe kerülnek.

Visszaszállítani Magyarországra?

Az örökösöktől elvárható, hogy: A könyveket (banános)ládákba becsomagolják, egy a végrendekezési iratok között „megadott címet” értesítenek és a ládákat rövid ideig tárolják.

Az örökösöktől NEM várható el, hogy: az állományról jegyzéket készítsenek vagy azt bármilyen szempont szerint osztályozzák. Továbbá, hogy a „megadott cím” után kutassanak, a ládákat huzamosabban tárolják vagy elszállítsák. (...)

Amennyiben magyar oldalról kívánatosnak ítélik meg ezen könyvek megmentését és hazaszállítását, legyen az üzleti vagy karitatív célokra, úgy a következő lehetőséget ítélem meg reálisnak:

1. Az örökbehagyó az idevonatkozó aktái között hagyja meg (a 3.1. alatt említett lap), hogy az örökösök az általuk nem igényelt magyar könyveket tegyék (banános)ládákba, és hívják fel a „megadott címet”, hogy ezek záros időn belül (2 nap) vigyék el őket.
2. A „megadott cím” egy régiónkénti (önkéntes) személy, aki erre vállalkozik és a megfelelő tárolóhellyel rendelkezik. Mivel a „megadott cím” idővel változik, az örökös a Magyar Követséget hívja fel és ott adják meg neki, hogy az ő részére most ki az illetékes „megadott cím”.
3. A Magyar Követségnek (Kulturális Osztályának, ha van ilyen):
 - 3.1. Ki kell dolgoznia egy többnyelvű lapot, amelyen az áll, hogy kéri az örökösöket a felesleges magyar könyveket beládázni és a követséget, felhívni (Tel. szám, Fax, E-mail), ahol megmondják, hogy ki a jelenlegi regionálisan illetékes „megadott cím”. (Ill. ők értesítik a „megadott címet”, hogy az örökössel vegye fel a kapcsolatot.)
 - 3.2. Ezt a lapot el kell juttatniuk minden potenciális örökbehagyóhoz és megkérni őket, hogy ezt tegyék a végrendekezési aktáikhoz.
 - 3.3. Fel kell állítaniuk és naprakészen vezetni a „megadott címeket”.
4. A „megadott címek” begyűjtik a ládákat és jelentik az állományt egy „központnak” (ami megintcsak lehetne a Követség), amely a fuvarot organizálja (pl. üresjáratú teherautó).

A probléma fennáll és az idő sürget! (Az én pincém is tele van!)

A levél elgondolkasztó volt. Részben rádöbentett arra a tényre, hogy miközben sokan küzdelmet folytatunk idehaza, hogy megfelelő minőségű és mennyiségű könyvet juttathassunk ki Kárpátjára és a Kárpát-medence más, magyarok lakta területeire, azokhoz, akik szülőföldjükön maradtak, s megfosztották őket – sok esetben – még az anyanyelv használatának lehetőségétől is, addig azok, akiket a történelem más hazába sodort, olyan mennyiségű magyar nyelvű könyvet halmoztak fel, amely kezelhetetlen méretűvé nőtte ki magát, és a Kárpát-medenceitől különböző okok miatt bekövetkezett nyelvi asszimiláció okán azok egyre inkább fölöslegessé válnak.

2008. június 20.

„...ez sokkal nagyobb feladat, mintsem gondolnánk. Az úr által feladott alternatívák jó kiindulási alapot adhatnak ahhoz, hogy merre induljunk, ha egyelőre még csak gondolatban is, a megszervezését illetően

Bátorkodom javasolni, hogy üljünk le először talán együtt, már tervekkel, s gondoljuk addig azt is át, kit/kiket kell és lehet bevonni e munkába. Nem nagy, de ütős – befolyásos, gyakorlott stb. – kis csapatra gondolok. (...)

Kérem, hogy fenti gondolataimat mérlelje, s jelezze: Ön szerint hogyan léphetünk előre...”

– válaszoltam Oplatka Gábornak.

Kárpátalján hamarosan megfogalmazódott az a levél, amelynek feladója Gönczy Sándor volt, a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség Tankönyv- és Taneszköztanácsának elnöke, és amely levelet eljuttattunk a Miniszterelnöki Hivatal (MeH) illetékesének.

2008. augusztus 1.

KÁRPÁTALJAI MAGYAR PEDAGÓGUSSZÖVETSÉG TANKÖNYV-
ÉS TANESZKÖZTANÁCSA

Beregszász,

Olga Kobiljanszkaja u. 17.

Tel./fax: 380-3141/4-32-59 E-mail: kmpsz@azm.uz.ua

Dr. Zilahy László Főigazgató-helyettes Úrnak

Miniszterelnöki Hivatal Nemzetpolitikai Ügyek Főosztálya

Tisztelt Főigazgató-helyettes Úr! Tudomásunkra jutott, hogy Oplatka Gábor, Svájcban élő nemzettársunk a nyugati országokban a magyar származásúak fokozatos nyelvvesztése folytán feleslegessé vált értékes könyvek megmentésén fáradozik. Teszi ezt azon magyarok érdekében, akikben a könyvekben rögzített magyar szellemi értékek a nemzettudat erősítését szolgálnák, ha hozzájuthatnának ezekhez az értékes kiadványokhoz. Az anyaország határain kívül rekedt egyik legkisebb, de kétségtelenül a legsanyarúbb anyagi és szellemi viszonyok között élő kárpátaljai magyarság körében igen erős igény mutatkozik a Gutenberg-galaxis legkisebb porszemére is, annál inkább értékes összetevőire. Ennek oka az anyagi nehézségek mellett a kereskedelmi hozzáférés lehetőségeinek a hiánya. Ezért az lenne a tiszteletteljes kérésünk, hogy amennyiben valósággá válik Oplatka Gábor úr kezdeményezése, juttatnának a könyvekből a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség részére, ahonnan Kárpátalja magyar oktatási intézményeibe jutnának el a könyvek. A Kárpátaljai Magyar Iskolai Könyvtárakért Alapítvány nyíregyházi székhellyel működik, és eddig is sokszor számíthattunk a segítségükre. Bizonyára ebben az esetben is készek közreműködni (az alapítvány képviselője: Dr. Vraukóné Lukács Ilona, kamika07@freemail.hu). Főigazgató-helyettes úr segítségét előre is köszönve tisztelettel,

Gönczy Sándor

a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség Tankönyv- és Taneszköztanácsának elnöke

A tervezett találkozó létrejött. Hármában ugyan, de nem az eredetileg tervezett összetételben. Ugyanis Bálint-Pataki József hivatalos elfoglaltsága miatt nem tudott jelen lenni, de magam, **2008. szeptember 8-án** Budapestre utaztam, a MeH illetékes munkatársához, akinek akkor éppen Kunkelné Fényes Ildikó volt a vendége, a Latin-Amerikai Magyar Országos Szervezetek Szövetsége (LAMOSZ) elnöke, Venezuelából. Ebben a körben beszélgettünk a lehetőségekről. Meglehetősen abszurdnak tűnt, hogy a jelképes anyagi forrásokkal rendelkező alapítvány képviselőjeként ilyen horderejű ügyekben veszek részt, de tudatában voltam annak, hogy a kárpátjai könyvtárügy helyzetét kevesen ismerik alapítványunknál jobban, tehát fontosnak tartottam jelenléteimet.

A beszélgetés a MeH képviselőjének azzal a kérésével zárult, hogy írjuk le, milyen javaslatai, ötletei lennének alapítványunknak a kérdést illetően. Így született az alábbi feljegyzés.

2008. szeptember 30.

Javaslat a diaszpórában fölöslegessé vált könyvek Kárpát-medencébe szállítására (KAMIKA)

„.....

Tudomása van alapítványunknak Oplatka Gábor, Zürichben élő professzor „segélykiáltásáról”, miszerint a Nyugaton élő honfitársaink birtokában lévő értékes magyar nyelvű könyvállomány óriási veszélyben van.

Feltétlen elgondolkodtató és megoldási terv kidolgozását sürgető a helyzet!

Akkor, amikor a szomszédos országokban élő, határon túl ragadt magyarok területeken élők anyanyelvi dokumentumokkal való ellátása megoldatlan, nem hagyhatjuk könyvek százezreit veszendőbe menni Európa másik felében.

Javaslatunk:

- Elsősorban Európa, de más földrészek országaiban működő magyar kulturális közösségek feltérképezése ösztöndíj-támogatással (egyetemisták, fiatal kutatók).
- E közösségeken keresztül egy felhívás eljuttatása egykori emigránsokhoz, leszármazottaikhoz, melyben a közösséget megjelölik, mint a fölöslegessé vált magyar nyelvű könyvek gyűjtőhelyét, ill. mint a gyűjtés szervezőjét.
- Az érdeklődő határon túli területekről, ill. az anyaországból érintettek/hozzáértők – erre a célra kidolgozott ösztöndíjrendszer támogatásával – évente meghatározott (max. egy-két alkalommal) egy-egy gyűjtőhelyet felkeresnének, s a hasznosítható dokumentumokat kiválogatnák.
- A kiválogatott dokumentumok egy országból egy tételben (konténer) egyszerre történő szállításának megszervezése. Ez irányulhat egyenesen a célországba, ahol fogadókészség van a nagy mennyiségre, vagy fogadható Magyarországon, ahol a továbbosztás történik.
- Utóbbi esetben szükséges a továbbszállítás feltételeinek megteremtése is.
- Javasolható az e feladattal megkeresett magyar közösségnek, hogy esetleg ők maguk is szervezhetnek árusítást, s a befolyt összeget utalják egy megadott számlára (...), amelyből előzetes megállapodásnak megfelelően ezt a programot lehetne támogatni, ill. dokumentumokat vásárolni, azt továbbadni.”

Ezt követően ugyan az események felgyorsultak, de sajnos, nem tudtunk vele lépést tartani, hiszen civil szervezetként nagyon kicsik voltak a lehetőségeink, és azok még most is. A tapasztalataink azóta viszont megtöbbszöröződtek. Gondol-

kodni akkor is tudtunk nagy léptékben, de tenni már nem. Talán most már ez is sikerülne.

2009. május 15.

Hagyaték programot indít a Miniszterelnöki Hivatal

„Hagyaték programot indít a Miniszterelnöki Hivatal (MeH) nemzetpolitikai szakállamtitkársága. A program célja a nyugati emigrációban még fellelhető könyvtári és levéltári hagyatékok megmentése. Első lépésként a magyar nyelv és kultúra terjesztését szolgáló Balassi Intézet koordinálásával felméri ezeket a hagyatékokat, amelyeket később magyarországi, vagy kárpát-medencei magyar könyvtárakban kívánnak elhelyezni.”

(http://dunatv.hu/otthon/hagyatek_program_meh.html)

2009. november 26.

Felhívás a Rodostó-programban való részvételre

MINISZTERELNÖKI HIVATAL
KISEBBSÉG- ÉS NEMZETPOLITIKÁÉRT FELELŐS SZAKÁLLAMTITKÁR

A Rodostó-program résztvevőinek figyelmébe

Tisztelt Hölgyem, Uram!

Az elmúlt időszakban számos jelzés, megkeresés érkezett a Kárpát-medencén kívül élő magyarok részéről, akik aggodalmukat fejezték ki az általuk összegyűjtött könyvtárak, levéltárak, és más, a magyar nemzeti kulturális örökség részét képező dokumentumok sorsa miatt. Több szervezet is jelezte, hogy időről időre érkeznek hozzájuk magyar könyvek, amelyekkel önerőből nem tudnak mit kezdeni. Ugyanakkor érezzük a könyvtárak, dokumentumok megmentésére irányuló szándékot. (...)

Mi sem szeretnénk, ha a magyar könyvek zúzdába kerülnének, levéltárak, dokumentumok semmisülnének meg. Ezért elindítjuk a Rodostó-programot, amelynek első lépéseként szeretnénk felmérni a jelenlegi helyzetet. A mellékelt kérdőív kitöltése és visszaküldése sokat segítene abban, hogy továbblépjünk.

A program lebonyolítója a Balassi Intézet, de együttműködünk valamennyi érintett magyarországi intézménnyel – a Magyar Tudományos Akadémiával, az Oktatási és Kulturális Minisztériummal, az Országos Széchényi Könyvtárral és másokkal. (A Magyar Tudományos Akadémia Határon Túli Magyarok Titkársága már eljuttatta a mellékelt kérdőívet a külső köztestületi tagoknak.)

A programnak külön e-mail címe van: rodosto@mnyknt.hu

Segítségét előre is köszönjük.

Budapest, 2009. október 9.

Üdvözlettel,
Gémesi Ferenc s.k.

Több szervezet, köztük a Magyar Tudományos Akadémia közreműködésével elkészült egy kérdőíves felmérés, amely képet ad a nyugati diaszpórában élő magyarok hagyatékaival kapcsolatos helyzetről, számba veszi az örökségmentő feladatokat, javaslatot tesz a továbbiakra vonatkozóan.

2011. január 11.

Rodostó-program – Szakmai beszámoló

„A Miniszterelnöki Hivatal Kisebbség- és Nemzetpolitikáért Felelős Szakállamtitkársága 2009-ben bízta meg a Balassi Intézetet a Kárpát-medencén kívül élő magyarok hagyatékainak megőrzésére irányuló program előkészítésével. A szakértői egyeztetések során mindenki egyetértett abban, hogy a program hatékonyabb lehet, ha nevet kap – így született meg a Rodostó-program név. (...) A beérkezett válaszokból kiderült (ld. a program első szakaszát lezáró szakmai beszámolót), hogy a kérdést mindenki rendkívül fontosnak tartja, a kezdeményezést üdvözlük, de a program tényleges megvalósításához kevés gyakorlati segítséget adnak. Nem kapunk képet a lehetséges hagyatékok tartalmáról sem. **Az eredeti elképzelés szerint, amelyet a Kárpát-medencén kívül élő, magyar nyelvű könyvtárral rendelkező értelmiség fogalmazott meg, meg kell akadályozni, hogy a magyar könyvek a magyarul még olvasó generáció halála után zúzdába kerüljenek, a könyvek jussanak el oda, ahol használni tudják/fogják őket, vagyis a Kárpát-medence iskoláiba, könyvtáraiba.**”

Csupán egyetlen ponttal kapcsolatban tennék észrevételt.

- „a Kárpát-medence könyvtárai, iskolái az eltelt 20 évben jelentős könyvadományokat kaptak, ezért nem csak a lehetséges adományozók, hanem a befogadók igényeit is ismernünk kellene.”

Véleményem szerint érdemes lett volna már a program elején a két dolgot párhuzamosan elindítani. Erről írtam e lap 2011. decemberi számában (Gondolatok a külhoni magyar könyvtárak és könyvtárosok támogatásáról. = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 2011. 12. sz. 27. p.):

„A megoldás kulcsa lehet egy olyan ösztöndíjrendszer kidolgozása, amelynek segítségével anyaországi szakemberek, önkéntesek indulhatnak külhoni könyvtárakba. Ahol erre igényt tartanak az ottani kollégák, és akiknek a fenntartója elfogadja, hogy szükség van az anyaországi segítségre, s ő is megad minden támogatást az állomány megtisztításához, a rendrakáshoz, az esetlegesen szükséges felújításokhoz, karbantartásokhoz, javításokhoz. Biztosítja a működéshez szükséges feltételeket, mert fontos neki a könyvtár jövője!”

A befogadó könyvtárak igényei

Az adományozás lelkesítő gondolata mellett nagyon alaposan ismerni kellene a fogadó fél igényeit is. A rendszerváltozás, tehát az első határon túlra eljuttatott

könyvküldemények óta sokat változott a világ. A cél ma már nem lehet az, hogy Kárpát-medencei magyar könyvtárak a magyar nyelvű könyvekkel való rossz el-látottságuk ellenére befogadói legyenek a válogatás nélküli adományoknak. A problémakörnek ezt a részét mi már nagyon régen ismerjük, megtapasztaltuk. Vi-szont azt is, hogy akik jól beszélnek a magyar nyelvet és rendszeres olvasók is, már kevesen vannak, és nem feltétlenül egy tömbben élnek. Felnőtt egy vagy több nemzedék úgy, hogy anyanyelvén beszélni bűn volt! Úgy megőrizni a nyelvet, hogy soha nem látja valaki a „kenyér” és a „tej” feliratot a lakóhelyén lévő élelmi-szerboltban, ahol a születendő gyermeknek olyan „idegen” nevet kell választani, hogy ne legyen orosz vagy ukrán változata, mert akkor úgy hivatalos... Ilyen he-lyen újra kell az olvasásra szoktatni a magyar ajkúakat: a nagymamák, nagypapák által, vagy a kevés, még magyar nyelven is oktató iskolákban. A televízió termé-szetesen megelőzte a könyvet. Ha az utóbbi szerzője kevésbé ismert, nem oly nép-szerű, vagy már korban távoli, s a könyv nem olyan színes és mutatós, mint a tele-vízióban látható világ, akkor nem kelendő.

2013, a külhoni kisiskolások éve

„A helyettes államtitkár összegzése szerint az április 8-án indult körút során mint-egy ötezer gyermekkel, pedagógusokkal volt lehetőségük személyesen találkozn-i. Elmondta: 22 helyszínen háromórás foglalkozásokat tartottak, a Kárpát-me-dence valamennyi régiójában. A pedagógusok játékos anyanyelvi, logikai, ének-zenei foglalkozása után a Kolompos együttes zenés mesejátékán vehettek részt a gyerekek.”

„Répás Zsuzsanna jelezte: a körút célja az volt, hogy minél inkább felhívják a fi-gyelmet arra, fontos, hogy magyar intézménybe írassák a szülők a gyerekeket. Közlése szerint olyan helyszíneket szerettek volna kiválasztani, ahová egyéb-ként ritkán jutnak el ilyen programok, és elzártn élnek a kisebb, szórvány ma-gyar közösségek. Olyan helyszíneket kerestek továbbá, amelyekre azután más települések is példaként tekinthetnek, és be tudják mutatni másoknak is ezt a gyakorlatot. Emellett olyan újszerű foglalkozásokat szerettek volna tartani, ame-lyekkel közvetíteni tudják a résztvevőknek, hogy 'magyarnak lenni egyrészt fele-lősség, másrészt öröm is'.” (<http://www.kisiskolasok.hu>)

A kormány nemzetpolitikai elkötelezettségének értékes eleme ezen „akció”. En-nek ellenére úgy gondoljuk, hogy nem vagyunk egyedül azzal az érzéssel, hogy ez a körút kiváló alkalmat adott volna arra, hogy – az anyanyelv megőrzését segíten-dő – a rendezvényeket az iskolai könyvtárak támogatásával összekapcsolják. Tud-juk, a zene, az élő mesemondás, a kreatív játékok sokkal vonzóbbak, mint a könyv önmagában. Évek óta rendszeresen viszünk gyermeknapra és egyéb alkalmakkor (Könyvtárosok Világnapja, Iskolai Könyvtárosok Nemzetközi Hónapja) könyvado-mányokat Kárpátaljára, esetenként Szatmárba is. Mindig zenés, irodalmi program-hoz kapcsoljuk a könyvadományozást. A látványos programok vonzóak, ahhoz kapcsolni a könyveket egészen több, színesebb élményt jelent a gyerekeknek, mint-ha csak könyveket adományoznánk. Sokkal inkább felértékelődik a könyv ilyen környezetben, ez az „ára” a könyvvel való megbarátkoztatásnak. A könyv az egyet-

len út a nyelv megőrzéséhez, mert az maradandó, az bármikor elővehető. A zenés műsor, a kézműves foglalkozás lehet maradandó élmény, de nem tudja visszahallgatni, visszanézni, ám az ott és akkor átadott könyv ottmarad, megmarad.

„A visszhangja annak, hogy itt voltatok az nagyon jó. A gyerekeknek rettentően tetszettek az előadások, amit vendégek tartottak, a tanárok el voltak képedve a sok jó és hasznos könyvektől, amit nagyon köszönnek és mondták, nagyon sok könyv van, amit fognak használni az órákon is. A könyveket vagy két hete használják a gyerekek” (Sinkó Mónka könyvtáros, Verbóci Középiskola - ahová 2013 áprilisában, a Könyvtárosok Világnapja alkalmából vittünk adományt)

Ezért folyamatosan keressük azokat a civil szervezeteket, magánembereket, akik pénzádománnyal, vagy újszerű könyvek gyűjtésével segíthetik munkánkat. A mutató kiadású könyvek mögé már be lehet csúsztatni a kevésbé színes könyveket is. Ha a szép élvezetes volt, akkor talán a kevésbé szép könyv is sokat adhat. Ezt a gondolatmenetet kell kialakítani bennük. Honlapunkon és a facebook oldalunkon is látható, kikkel szövetkezünk és milyen minőséget adunk.

Befogadunk olyan könyveket is, amelyeket nem adunk tovább. Többéves tapasztalatunk segít abban, hogy magunk is ki tudjuk választani nagy valószínűséggel a legmegfelelőbbeket, de ha mód van rá, akkor lista alapján vagy személyesen a határon túli kollégák válogatnak, és akkor valójában az, csak az a könyv kerül oda, amire szükség van. Nem terhet akarunk rájuk tenni, hanem igazi örömet szerezni, segíteni.

2011. november 17.

Megalakult a Magyar Diaszpóra Tanács

„...A kormányfő kereszténydemokrata helyettese a most létrejött Diaszpóra Tanácsról kiemelte: eddig a nyugati magyarság szempontjai háttérbe szorultak, el-sikkadtak, ezért is fontos, hogy külön megjelenhessenek, és az őket foglalkoztató kérdések ne legyenek alárendelve a Kárpát-medencei magyarság más típusú kihívásainak...” (Alapító Nyilatkozat)

Öt évvel a „segélykiáltó” levél megérkezése után – ugyanott tartunk

2013. január 3.

Pályázati felhívás Kőrösi Csoma Sándor Program ösztöndíjra

„A Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Nemzetpolitikai Államtitkársága pályázatot hirdet az alábbiak szerint.

1. A pályázat célja

A Magyar Diaszpóra Tanács 2011. november 17-én elfogadott Alapító Nyilatkozata megállapította, hogy »A diaszpórában élő magyarságnak – húsz évvel a rend-

szerváltoztatás után – végre kellő figyelmet kell kapnia a nemzetpolitikában. A nemzeti ügyek kormánya elkötelezett aziránt, hogy az új Alaptörvényben az egységes magyar nemzetre megfogalmazott felelősségvisselést a diaszpóra tekintetében is megvalósítsa. « Célunk az, hogy kiépüljön a külföldi magyar közösségeknek egy olyan intézményrendszere, amely az egyének és közösségek integrációja révén hozzájárul a magyar önazonosság és a magyar nemzet összetartozásának erősítéséhez. Jelen programot annak érdekében hoztuk létre, hogy a diaszpóra magyarságának magyar nyelvtudását fejlesszük, a magyar közösségekben való tevékenységet és a Magyarországgal való kapcsolattartást ösztönözzük, azaz a magyar identitást megerősítsük. Ennek érdekében olyan, a nemzet iránt elkötelezett, közösségszervező tevékenységekben jártas fiatalok pályázatait várjuk, akik segítenek a cél elérésében. A *KIM Nemzetpolitikai Államtitkársága* által létrehozott *Kőrösi Csoma Sándor Program* célja a diaszpóra és az anyaország magyarsága közötti kapcsolatok erősítése. Az ösztöndíj keretében azt szeretnénk elérni, hogy magyarországi fiatalok látogassanak el a diaszpóra közösségeihez, segítsék értékörző munkájukat és tájékoztatási, közösségépítő tevékenységükkel erősítsék a Magyarországhoz való kötődésüket.»

Pontosan öt esztendővel ezelőtt, a 2008-as csongrádi találkozó után kaptam levelet Bálint-Pataki Józseftől.

Sok minden történt azóta, de a könyvek még mindig „veszélyben” vannak. A két NKA-s pályázat jelentett volna előrelépést, amit 2011-ben és 2012-ben írtak ki. A törekvés megvolt és megvan, csak az anyagi lehetőségek most is szűkösek. Ha jól értelmezem az interneten olvasottakat, akkor a 2011-ben kiírt Ithaka-pályázat meghívásos volt, kilenc intézmény számára. Ebből egy volt könyvtár, a többi múzeum és levéltár. 50 millió forintot terveztek a program megvalósítására, de az éves beszámoló szerint ezt az összeget zárolták, tehát a pályázatban konkrétan megnevezett hagyatékok sem kerültek a „meghívott” intézmények tulajdonába. A 2012. november 30. és 2013. november 30. közötti időszakra kiírt másik nyílt pályázat eredményét most nem tudom kideríteni. Így nem tudom jelezni sem, hogy a közel 25 millió forint az elképzelések szerint hasznosul-e.

Hagyatéki-program, Rodostó-program, Ithaka-program... Az általam ismert dokumentumok és személyes tapasztalataim szerint a 2008-ban újtárra indult gondolat a sok kiváló, de talán nem teljesen rendszerszerű terv ellenére sem valósult meg. Sajnos, nem sikerült nyomára bukkanni, hogy a Kőrösi Csoma Sándor-programban való részvételre kiírt pályázat hogyan zárult. Hányan és hová jutottak vagy jutnak majd el? Könyvtáros pályázott-e, vagy hányan vesznek részt hagyatékok felmérésében? A Rodostó-programnak nem találkoztam a folytatásával, csak az első szakasz lezárásáról szóló beszámolót találtam meg. Az Ithaka-program is kérdéses, és a Magyar Diaszpóra Tanács általam ismert tervei között sem szerepel a veszélyeztetett könyvállomány megóvásának mikéntje.

Ezért is fordulhatott elő az, hogy 2013-ban gyakorlatilag megismétlődtek az öt évvel ezelőtti történések, csak nem ugyanazon felajánlóval, de a lényeg ugyanaz: Nyugat-Európából, Genf városából érkezett egy újabb „segélykiáltás”.

Az alábbi levelezés zajlott le és zajlik a Genfi Magyar Könyvtár képviselője, illetve alapítványunk között:

2013. június 4.

dr. Vraukóné Lukács Ilona
Nyíregyháza

Kedves Ilona Asszony!

A könyvtárosok világtalálkozója számomra igen tanulságos volt és amikor a második napon a felszólalásomban beszéltem a Genfi Magyar Könyvtárról, akkor már szinte kész tényként említettem, hogy a gyűjteményünk valószínűleg Kárpátalján található meg helyét, ott kerül jó kezekbe. (...)

Mellékelem a rólunk szóló kis cikket, melyet az itteni magyar közösség tájékoztatására írtam az elmúlt két évben. Ha szakmailag nem is igen mond újat, talán elég jól tükrözi könyvtárunk szerepét a genfi kulturális életben és a mostani gondjainkat.

Ebben a hónapban kell a fontos döntéseket meghozni a könyveink jövőjéről, és ha kell, megszervezni azok szállítását Nyíregyházára.

Június közepén jelentkezek újra, hogy a részleteket megbeszéljük és a gyakorlati kérdésekben megállapodjunk.

Tisztelettel üdvözlöm, Mercz László, Genfi Magyar Könyvtár

2013. június 5.

Kedves Ilona Asszony!

A könyvekről azt a listát tudom küldeni, ami a nagy revízió előtti állományt tükrözi, szerzők szerinti sorrendben.

Ez ugyan nem egy igazi kivonat a mostani katalógusból, de mutatja a gyűjtemény jellegét. Szűcs András barátunk készítette, aki a könyvtárunk informatikusa. A fejleményekkel hamarosan jelentkezem.

Tisztelettel, László

2013. június 14.

Kedves Ilona Asszony!

Szeretnék néhány további adatot megadni a Kárpátaljára szánt könyvekről, melyek hasznosak lehetnek a szállításhoz és a befogadáshoz.

A becsült adatok a következők (plusz-mínusz 10 %):

Könyvek száma	11 550
Polc folyóméter	250
Banános-karton doboz	210
Súly	5250 kg
Volumen	10 köbméter

A gyűjtemény mintegy 95%-ban fel van dolgozva az ISIS adatbázisban, mely jelenleg Windows XP rendszeren működik (a számítógépet is szállítjuk). Egy más rendszerbe való konvertáláshoz tudunk segítséget nyújtani. Meg tudjuk szervezni a szállítást Genf és Nyíregyháza között egy utánfutós kamionnal. Erre június utolsó hetében kerülhetne sor (utána valamikor augusztusban lehetne).

Most tehát szeretném megkérni, hogy igazolja vissza, hogy ez az időpont megfelelő-e és milyen formalításra lenne szükség. Mi nyilván fedezzük a szállítás költségeit és készítenénk egy szép hivatalos ajándékozó levelet.

Ehhez kellene az alapítvány vagy a könyvtárunk pontos neve, címe, elérhetőségei. (...)
Tisztelettel üdvözlöm, Mercz László

Igen, több mint tízezer kötet! Eddig ennek körülbelül a dupláját vittük már át az ukrán és a román határon, bár most már tudjuk, talán nem kellett volna mindet. Némi aggodalommal, de fogadjuk az adományt. A listát átnézve talán az egyharmada kell hogy továbbmenjen a határon túlra. Az viszont nagyon kell! És ha ennek az az ára, hogy átvegyük mindet, akkor fogadjuk az összeset!

A hagyatékmezőzés, -továbbadás gondolatát öt évvel ezelőtt elindító levélben foglaltakból általában minden érvényes ma is. Jelen esetben annyival szerencsésebbek vagyunk, hogy most az adományozó

- átválogatta az állományt, bár nem abból a szempontból, hogy mi való pl. egy kárpátaljai szórványtelepülés könyvtárába – ennek eldöntése a mi dolgunk lesz;
- jegyzéket készített a könyvekről;
- a könyvek 95 százalékának adatai szerepelnek egy számítógépes adatbázisban;
- a számítógépet is szállítják a könyvekkel együtt;
- segítséget ajánlottak szükség esetén az ISIS-rendszer átkonvertálásához, kompatibilissé tételéhez;
- alapítványunk kiemelt támogatója, egy szoftverfejlesztő cég is felajánlotta ebben az ügyben a segítségét – ez azért is nagyon fontos tényező, mert már van példa a cég saját szoftverének alkalmazására Kárpátalján, sőt folynak az előkészületek a kör bővítésre is;
- az adományozó bedobozolta a könyveket;
- vállalja a szállítást is.

Természetesen mindezeket nem minden adományozó tudja vállalni. Ez a most felsorolt számos előny annak köszönhető, hogy az adományozók anyaországi segítséggel (Monok István és tanítványai) komoly revíziót végeztek Genfben 2010-ben. Ezt követően az állomány egy része megyénkbe, Csengerbe került, de együttesen megőrzendő anyagként. Az alapítványunk számára a világtalálkozón felajánlott könyvekkel kapcsolatban nem volt ilyen kikötés.

Ennek az állománynak az ideszállítása egyrészt megoldás az adományozó könyvtárak is, hiszen terveik szerint ezzel helyet teremtenek az újabb adományok és hagyatékok befogadására, amelyek Svájc különböző intézményeitől és magán-személyektől érkeznek majd. Másrészt lehetőséget teremtenek arra, hogy ezek a könyvek ismét gazdára találjanak ott, ahol azokra valóban igény van.

Amennyiben ez a teljesen civil alapon és magánadományokból működő genfi könyvtár ezt a feladatot a továbbiakban is célként tűzi maga elé, akkor egy országban a most részleteiben bemutatott és dokumentált problémakör megoldható lesz. Noha még mindig fennmaradnak az alábbi gondok:

- az országon belüli szállítás költsége;
- a jegyzékek készítésének kérdése – ez intézmények adományainál valószínűleg nem jelent gondot, de magánhagyatékok esetében igen;
- az összegyűjtött anyag gondozása;
- az anyaországi „koordinátorral” való kapcsolattartás.

A Rodostó-programról készült beszámolóban olvasottak – miszerint Nyugat-Európából egyszerűbbnek tűnik a szállítás – nem teljesen állják meg a helyüket, mert:

- Nem csomagtartónyi könyvek szállításáról kell gondoskodni, hanem sokkal többről, mert nincs aki ott helyben szétválogassa. Tehát vagy jön mind, vagy marad a zúzda. Ha csak csomagtartónyi könyvet kellene szállítani, ahhoz előtte el kellene utazni és szakszerűen szétválogatni, hogy valóban csak az érkezzék, ami szükséges.
- Kérdés, hogy ki válogatja szét a könyveket?
- Anyaországi szakemberek, vagy azok a könyvtárosok, akikhez majd a Kárpát-medence valamelyik könyvtárba mennek a könyvek?
- Első esetben kell egy raktár Magyarországon, amiben gyűjtik a különböző helyeken már átválogatott könyveket. Ide szükség van munkatársakra, akik az állományt gondozzák, a továbbadást szervezik.
- Második esetben a határon túli kollégák kiutazását, kinntartózkodását és a közvetlen szállítást kell biztosítani az anyaország határain túlra.

Javaslataim

- Dönteni kell arról, hogy *nemzeti szinten meg tudunk-e birkózni ezzel a hatalmas feladattal.*
- Dönteni kell, hogy *mi a cél:*
 - csak a kiemelt, illetve kiszemelt személyek vagy intézmények hagyatékának az anyaország számára való megőrzésével foglalkozunk;
 - nem hagyjuk veszni általában a diaszpórában élő magánemberek által felhalmozott magyar könyvek egyikét sem.
- Dönteni kell, hogy az *anyanyelvű vámpólist hagyományos dokumentumokkal vagy digitális tartalmak szolgáltatásával támogatjuk a Kárpát-medence magyarságának körében:*
 - első esetben átgondolandó, hogy a „begyűjtésre” fordítjuk az anyagi erőforrásokat, vagy ugyanazt az összeget új könyvek vásárlására;
 - Második esetben az e-book-ban kell gondolkodni, s hagyni a diaszpórában lévő könyveket arra a sorsra jutni, ami nálunk is vár a leselejtezett könyvekre.

Az viszont egészen bizonyos – ismétlem –, hogy könyvadományokat szervezni nem lehet úgy, hogy előtte nem ismerjük a célország igényeit és a lehetőségeit.

Amikor anyaországi támogatásról beszélünk, evidens, hogy ebbe a rendszerbe (lásd: Márai-program) a települési, a felsőoktatási és a tudományos szakkönyvtárak is beleértendők. Az iskolai könyvtárak általában kimaradnak a rendszerszerű támogatásból, holott a nem tankönyvvel való találkozásra, az élményt adó olvasásra a legalkalmasabb lehetőség helyszíne éppen az lehetne. (És ez már megint az olvasóvá nevelés témaköre, amivel most nincs terünk foglalkozni.) A Márai-program I. és II. pályázatait nézve: Kárpátalján első körben nyolc könyvtárnak volt lehetősége az állománybővítésre e program segítségével. Ebből a nyolcból három könyvtár székhelye Beregszász volt. Továbbá az ungvári járásban a megyei könyvtár idegen nyelvi

részlege kapott ily módon segítséget, valamint az Ungvári Járási Könyvtár. Viszont nem élt (?) a lehetőséggel az ungvári egyetem magyar nyelvi tanszéke és a Munkácsi Állami Egyetem sem. És – ami szempontunkból most a legfontosabb – nem jutottak támogatáshoz a legnehezebb helyzetben lévő területek könyvtárai, amelyek már a kárpátaljai magyar szórvány részét képezik, mint a Huszt, Técső, Rahó központtal működő járások.

- *Ősztöndíj-program kidolgozása és támogatása* szükséges, mint 2008-ban a diaszpórák esetében; javasoljuk: három-négy fős csapat szisztematikusan járja be a településeket – ahol a megkeresésünkre igenlő választ adtak –, s ha kell, szakmai tanácsokkal lássák el a kollégákat, ha kell fizikai munkával is segítsék a munkájukban való továbblépést. Ez vonatkozik az iskolai könyvtárakra és a települési könyvtárakra egyaránt.
- *Biztosítani kell azokat az informatikai eszközöket* – településenként legalább egy teljes konfigurációt internettel –, *amelyekkel a világhálóra fel tudnak kapcsolódni.* 2009-es számítások szerint a 104 kárpátaljai magyar iskolai könyvtár teljes felszereléséhez, interneteléssel együtt 52 millió forintra lenne szükség. Azóta ezek az árak valószínűleg nem emelkedtek.
Az iskolai könyvtárakban alapítványunk 2013 júliusában végez felmérést az informatikai ellátottságról, egyben a Genfből érkezett lista alapján felmérjük az igényeket az adományban meglévő könyvekre. Ennek megfelelően a nyáron elvégezzük a leválogatást, és ősszel elkezdjük a kiszállítást. Ezek persze tervek. Mivel önkéntesekkel dolgozunk, így a tervezhetőség nehezebb.
- *Szakmai kapcsolattartás rendszerszerű szükségét* érzem. S nem abban a formában csak, hogy a külhoni nagy könyvtárak és könyvtárszakmai szervezetek képviselői jönnek az anyaországba konferenciákra, hanem ellentétes irányban is: nekünk, anyaországi szakembereknek is oda kell mennünk. Mert például meg kell tapasztalnunk, hogy a kárpátaljai települési könyvtárak között egyben sincs annyi hely, ahol harminc-ötven könyvtáros együtt egyszerre leülhetne. A beregszászi Európa Magyar Ház az egyetlen hely, amely befogadhatja őket egy-egy képzésre, konferenciára. Az iskolai könyvtárosok befogadó intézménye pedig a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola lehet, a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség anyaintézménye. Mert jelenlegi formában a települési könyvtárosok csak és kizárólag képviselőik által, közvetetten értesülnek a konferenciák eseményeiről. Ezért
- *Szakmai lapra vagy hírlevélre* is szükségük lenne. A nyomtatott változatra nincs fedezet, elektronikusan pedig nagyon kevesen férnek hozzá a megfelelő informatikai háttér hiánya miatt.
- *Szakmai továbbképzés rendszerének folyamatosságát biztosítani kell!*
A <http://ki.oszk.hu/content/hatarontuli-koncepcio> internetcímen elérhető az a koncepció, amire még nagyon sokáig lehet építkezni. Sajnos, források hiánya miatt 2011-ben gyakorlatilag leállt a képzés, ami azért sajnálatos, mert a hosszú évek alatt türelmesen és következetesen kiépített munka eredménye megy veszendőbe a szervező Könyvtári Intézet részéről. A célcsoport szempontjából pedig felmérhetetlen a veszteség! Azoknak a kistelepüléseknek a könyvtárosait fosztjuk meg a szakmai információktól, vagy még nem is ettől, hanem az anyanyelven hallott szakmai szöveg befogadni tudásától, akik ez-

zel sehol máshol nem találkoznak. *A könyvtámogatások elosztásánál* a területi szempontoknak sokkal jobban kell érvényesülniük.

- *Az adományozásnál* azt is figyelembe kell venni, hogy *annak adminisztrációja* is nagy terhet ró a könyvtárosra.
- Ezért feltétlenül fontos lenne egy *központi adatbázishoz való hozzáférésük biztosítása a megfelelő informatikai háttérrel*, ahonnan a dokumentumok adatait leemelhetik. Például egy iskolai könyvtárban ez a következőképpen néz ki:

„Nálunk ha az iskolák ajándékozott könyveket kapnak, azok csak úgy nem állhatnak a polcokon, így azt kell tennem, hogy összeírom minden egyes könyvnek a címét és szerzőjét, amiknek árat is kell adjak (ezen fel is vagyok háborodva), azt le kell fordítanom ukránra, ezt be kell vigyem Szőlősre a járási központunkba, és be kell regisztráltatnom, s majd ezt követően be kell hogy vezessem egy inventarizációs könyvbe. Szóval hosszú folyamat.”

(Sinkó Mónika könyvtáros, Verbóci Középiskola)

- *Az iskolai könyvtárakról nem szabad megfeledkezni.* Ha kisiskolás korban nem biztosítjuk a gyermekeknek a számukra vonzó küllemű olvasmányokat, akkor könnyen elveszíthetjük őket, mint anyanyelv-használókat.
- *Regionális raktározó, elosztó központok kialakítása lehet egy alternatíva.* Azon megyékben, amelyeket a Könyvtári Intézet földrajzi elhelyezkedés, illetve az ebből szinte természetesen adódó intenzív határon túli szakmai kapcsolatok alapján kiválasztott a Kaleidoszkóp Program színhelyeiként 2011-ben (Baranya, Békés, Csongrád, Heves, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Vas megye) kellene létrehozni az elosztó központokat, amelyek koordinálnák a nyugat-európai országból beérkező hagyatékok útját. Ezek lehetnek
 - *készenléti jellegűek* (raktárhelyiség infrastruktúrával és könnyen mobilizálható személyzettel), ezek mozgósítására akkor lenne szükség, ha jelzés érkezik valamilyen hagyaték várható érkezéséről;
 - *állandó jellegűek* (fűthető raktárhelyiséggel, állandó személyzettel), ezekre akkor van szükség, ha már mindkét irányba kiépült kapcsolatok vannak.

Saját költségvetéssel nem feltétlenül kell rendelkezniük ezeknek a központoknak, csak egy keretösszeg állna rendelkezésükre az infrastruktúra és a személyi bérek mellett, amit az összefogó intézmény (például a Balassi Intézet) biztosít, s annak referensével egyeztetve döntenének az éppen aktuális hagyaték kapcsán a lehetséges pénzeszközök felhasználásáról. Ha a Genfi Magyar Könyvtárral felvett kapcsolat el tud indulni abba az irányba, amerre terveztük, akkor a pilot-programként minta lehet.

- *Forrást kell biztosítani arra* a külhoni (Kárpát-medencei) magyar könyvtárosok részére, hogy az *anyaországi tárolóhelyekre utazzanak*, az ott lévő könyvekből maguk válogathassanak. Ez a legbiztosabb módja annak, hogy a könyvek célba érjenek, és csak azok a könyvek induljanak útra, ahol és amelyekre valóban szükség van. Ennek a rendszerét is végig kell gondolni. El-döntendő lehetőségek:

- könyvtáranként évi egy alkalom,
 - szállítmányonként egy alkalom felajánlása egy-egy járás könyvtárosainak,
 - egy szakmai nappal, továbbképzéssel összekötni a válogatást.
- *Forrást kell biztosítani tárolóhelyek bérlésére.*
- *Forrást kell biztosítani a szállítási költségekre a tárolóhelyekre, majd onnét a célba juttatáshoz.*

A lehetséges folyamatot végiggondolva: szükséges a könyvek előválogatása még a helyszínen (a felszámolandó könyvtárban), mert akkor az egyébként is nehezen előteremthető szállítási költségek erőteljesen csökkenthetők volnának, s a zúzda-sorsra ítélt könyveket már nem kellene elhozni.

Magasszintű egyeztetés szükségeltetik *a határon való átkelés adminisztrációjának* a lehető legminimálisabbra *csökkentésére*, ehhez szükség volna a külhoni magyar konzulátusok támogatására.

Mintaprogram

Rövidesen megtörténik a Genfből megérkező könyvszállítmány átvétele, a felhasználók szervezése, a szétosztás, a szállítás stb. Meglátjuk, hogyan működik a most eltervezett módszer, és akkor lehet továbblépni, vagy esetleg elállni a tervek-től. Az értékelésnél azt is figyelembe kell majd venni, hogy civil szervezetként, munkahely, család és egyéb kötelezettségek mellett, önkéntesekkel milyen gyorsan és hatékonyan tudunk dolgozni.

Ha működik az általunk eltervezett szisztéma, akkor érdemes a megkezdett utat tovább járni, sőt intézményesíteni. És akkor például Svájjal tovább tartjuk a kapcsolatot, hiszen az adományozó Genfi Magyar Könyvtár tervezi további nyugati hagyatékok gyűjtését, további hasznosítás céljából. Más régiós központok pedig más országokkal szerveznék a munkát, hasznosítva az általunk tapasztaltakat.

Ha fentiekben részletesen taglalt feladatok megoldódnak, a javaslatok megvalósulnak, akkor a Magyar Könyvtárosok VII. Világtalálkozójának ajánlásai közül már sikerült valamit végrehajtanunk.

Bízunk abban, hogy a Genfi Magyar Könyvtár és a Kárpátaljai Magyar Iskolai Könyvtárakért Alapítvány mostani közös lépése* egy olyan folyamat elindítója lesz, amelyre egy rendszerszerű működést lehet majd építeni, és amely illeszkedik a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Nemzetpolitikai Államtitkársága, valamint a Balassi Intézet már meglévő rendszeréhez.

Sok a feladat. Nyilvánvaló, hogy száz százalékosan nem is tudunk megbirkózni velük. Ám Bethlen Gábor is megmondta: **„Nem lehet megtenni mindent, amit kell, de mindent meg kell tenni, amit lehet!”**

Vraukóné Lukács Ilona

* A Genfi Magyar Könyvtár és a Kárpátaljai Magyar Iskolai Könyvtárakért Alapítvány levelezésének, dokumentációjának lelőhelye: http://kamika.hu/pdf/genf_levelek.pdf.